

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ЖИТОМИРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРОЕКОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Завадська Н.В.

Наукова бібліотека Житомирського національного агроекологічного університету (м. Житомир, Україна)

Наукова бібліотека Житомирського національного агроекологічного університету є його навчальним, науковим, інформаційним, інтерактивним та культурно-просвітницьким структурним підрозділом. Таке визначення відображає розмаїття функцій, які виконує бібліотека вищого навчального закладу на сучасному етапі.

Ровесниця університету – наукова бібліотека ЖНАЕУ – протягом 95 років з часу заснування перетворилась зі звичайної книгозбірні на потужний науково-інформаційний центр. Відправною точкою тривалої історії бібліотеки вважається 1922 р., коли вона була створена на базі Волинського агрономічного технікуму. Цього ж року Народний комісаріат освіти УРСР прийняв Тимчасовий статут про межові технікуми, відповідно до якого Волинський агрономічний технікум прирівнювався до вищого навчального закладу.

У 1929 р. у результаті злиття Волинського агрономічного технікуму та Житомирського технікуму землевпорядкування було утворено Волинський сільськогосподарський політехнікум. Навчальному закладу, що згодом був реорганізований у Житомирський сільськогосподарський інститут, було надано приміщення колишнього окружного суду [6, с. 21]. Відтоді й дотепер бібліотека знаходиться у будівлі, спроектованій відомим українським архітектором В.А. Безсмертним. Будівля споруджена у 1897 році у стилі модернізованого бароко та занесена до реєстру пам'яток архітектури державного значення.

У період воєнного лихоліття та окупації зусиллями бібліотекарів – З.А. Ковальчук, Н.В. Козловської, Н.М. Рибальської та інших – було врятовано унікальний фонд бібліотеки, який нараховує 460 безцінних видань [1, с. 136]. Задля збереження та презентації славетних сторінок історії університету у 1972 році було ініційовано створення музею, який функціонує у читальному залі наукової літератури. До оформлення, поновлення і роботи музею історії університету чимало зусиль доклала бібліотекар Е.О. Горєва-Слидзюк, яка підготувала низку біографічних нарисів про вчених університету [5, с. 168].

Загалом неодноразова зміна назви бібліотеки як структурного підрозділу

вищого навчального закладу відображала зміни самого університету. Зокрема, у 1930 р. – бібліотека Житомирського сільськогосподарського інституту технічних культур, 1934 р. – бібліотека Житомирського сільськогосподарського інституту, 1994 р. – бібліотека Державної агроекологічної академії (м. Житомир), 2001 р. – бібліотека Державного агроекологічного університету (м. Житомир), 2008 р. – бібліотека Житомирського національного агроекологічного університету. У 2003 р. бібліотеці університету було надано статус Головної бібліотеки об'єднання сільськогосподарських бібліотек Житомирської області. До структури об'єднання входить 9 сільськогосподарських бібліотек аграрного профілю. У 2015 р. Вченою радою університету бібліотеці офіційно надано статус наукової.

У різні періоди керівництво бібліотекою здійснювали С.Л. Щедрина (до 1941 р.), Н.В. Козловська (до 1944 р.), З.А. Ковальчук (1944–1949 рр.), П.І. Першина (1949–1951 рр.), Н.Л. Щерба (1951–1959 рр.), Є.С. Чорна (1960–1973 рр.), Н.І. Бузинська (1974–1986 рр.), Є.І. Канарська (1986–2000 рр.), Л.О. Солодкова (2000–2012 рр.). З 2012 р. бібліотеку очолює М.В. Ігнатюк.

У сучасному інформаційному просторі зміна вимог до бібліотек ВНЗ призвела до потреби зміни їх функцій. Так, «сучасна бібліотека як основний конструктивний елемент системи освіти – це не лише книгозбірня, а й багатоформатний інтерактивний інформаційний масив», тому «традиційні бібліотечні технології, помножені на можливості програмно-технічних засобів та мереж, дають нову якість навчально-методичного та інформаційно-пошукового сервісу» [3, с. 7]. Тож важливим етапом у розвитку бібліотеки стало застосування у 2005 р. автоматизованої бібліотечної системи «ІРБІС» та відкриття для її підтримки відділу інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення, що, врешті, сприяло пришвидшенню модернізації та створенню ефективної системи бібліотечно-інформаційного обслуговування.

Першим кроком впровадження автоматизованої програми «ІРБІС» стало створення електронного каталогу. Адже у сучасну цифрову епоху «завдання бібліотек – всі накопичені багатства включити в кібернетичний простір» [4, с. 35]. Реалізації цієї мети сприяє активне наповнення електронної бібліотеки та створення інституційного репозитарію, результатом чого є суттєве поліпшення рівня інформаційного забезпечення наукової діяльності університету. Інституційний репозитарій ЖНАЕУ зареєстрований у найрізноманітніших світових довідниках та реєстрах репозитаріїв відкритого доступу: Directory of Open Access Repositories, Registry of Open Access Repositories, Ranking Web of Repositories тощо. За даними міжнародного рейтингу репозитаріїв Ranking Web of Repositories від Webometrics у січні 2017 року інституційний репозитарій посів 23 місце з 54 в Україні та 1165 – з 2284 репозитаріїв світу. Серед чотирьох аграрних ВНЗ, представлених у рейтингу від Webometrics, Житомирський національний агроекологічний університет здобув 1 місце [2, с. 65–70].

Завдяки інституційному репозитарію наукові праці професорсько-викладацького складу університету широко представлені в мережі Internet, що сприяє підвищенню рейтингу не лише науковців, а й безпосередньо університету. Тож вагомою є роль наукової бібліотеки у представленні

інтелектуальних продуктів університету світовій науковій спільноті.

Відповідно до вимог часу пріоритетним напрямком роботи бібліотеки стала інформаційна діяльність, зорієнтована на віртуального користувача та дистанційне обслуговування. Зокрема, запроваджено такі новації в обслуговуванні користувачів, як віртуальна довідка «Запитай бібліотекаря», чат «Допомога Online», електронна доставка документів та інші [2, с. 65–70]. Такий вектор спрямованості діяльності бібліотеки обумовлений тим, що «перетворення, пов'язані з використанням новітніх інформаційних технологій, дають змогу значно розширити межі традиційного бібліотечного обслуговування: створити умови надання якісного нового комплексу послуг для всіх категорій користувачів, зокрема й для віддалених, підвищити відвідуваність бібліотеки завдяки віртуальним читачам» [7, с. 17].

Надання бібліотекою вільного доступу до повнотекстових баз даних періодичних фахових наукових видань сприяє покращенню забезпечення електронними інформаційними ресурсами завдяки приєднанню наукової бібліотеки до Консорціуму e-VERUM. Такий крок позитивно позначився на продуктивності та ефективності діяльності вчених.

Досягненню спільної мети осучаснення наукової бібліотеки ЖНАЕУ та її присутності як у національному, так і світовому інформаційному просторі сприяє злагоджена робота усіх відділів бібліотеки. Наразі структура бібліотеки складається з відділу наукової обробки документів і організації каталогів, відділу обслуговування науковою літературою, відділу обслуговування навчальною літературою, відділу інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення. Варто відзначити вагому роль бібліотеки не лише у покращенні якості освіти та забезпеченні навчально-методичними матеріалами та науковою літературою, а й у інтенсивному моніторингу та впровадженні новацій. Нові бібліотечні послуги й сервіси, активне навчання та наукові дослідження, бібліотечні події та неформатні зустрічі сприяють створенню позитивного іміджу бібліотеки серед реальних і потенційних користувачів, позиціонуючи бібліотеку як реально необхідний суспільству соціально-культурний інститут, що динамічно розвивається [2, с. 65].

Сучасна інформаційна епоха висуває нові вимоги до бібліотек ВНЗ та разом з тим надає нові можливості для їх розвитку. А віртуальний користувач все частіше замінює традиційного читача. Історія наукової бібліотеки ЖНАЕУ – це історія перетворення традиційної книгозбірні на сучасну модернізовану бібліотеку, що відповідає вимогам часу та оперативно реагує на провідні тенденції розвитку бібліотечно-інформаційного сервісу.

Джерела і література

1. *Житомирський національний агроєкологічний університет* / авт.-упоряд. Я. Білейчук. – К. : Логос Україна, 2012. – С. 136–137.

2. *Ігнатюк М.* Онлайн-послуги наукової бібліотеки Житомирського національного агроєкологічного університету в контексті взаємодії бібліотеки і користувача / М. Ігнатюк, І. Гейзе // *Бібліотека – територія інтелектуальної комунікації: від витоків до сьогодення* : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 150-річчю Житомирської обл. універсал. наук. бібліотеки ім. О. Ольжича (22 верес. 2016 р.). – Житомир, 2016. – С. 65–70. – Режим доступу : http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/7306/1/NB_ZNAU_2016_65-70.pdf. – Заголовок з

екрана.

3. *Ковальчук О.* Новий читальний зал – нова якість інформаційно-технологічного сервісу / *О. Ковальчук* // Наш дім. – 2005. – № 10. – С. 7.

4. *Левківський К.* Бібліотека вищого навчального закладу – ключова ланка інформаційного забезпечення навчального процесу на сучасному етапі / *К. Левківський* // Вища школа. – 2008. – № 5. – С. 33–41.

5. *Малиновський А. С.* Університету – 85 років. Сучасне, майбутнє / *А. С. Малиновський.* – Житомир : ДВНЗ «Держ. агрокол. ун-т», 2007. – С. 167–168.

6. *Мокрицький Г.* Будинок на старому бульварів, 7 : сто років шляху: від окружного суду до Державної агроєкологічної академії : архітектурно-краєзнавчий фотонарис / *Г. Мокрицький.* – Житомир : Журфонд, 1997. – 32 с.

7. *Прохоренко О.* Сучасні технології обслуговування користувачів Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського через МБА та ЕДД / *О. Прохоренко, Т. Павленко* // Бібл. форум України. – 2014. – № 1. – С. 16–19.